

SCHIRM ANITA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar (University of Szeged, Faculty of Arts, Hungary)

A DISKURZUSJELÖLÖKHÖZ KÖTŐDŐ ATTITŰDÖK VIZSGÁLATA AZ OSZTÁLYTERMI KOMMUNIKÁCIÓ KONTEXTUSÁBAN

KULCSSZAVAK: OSZTÁLYTERMI KOMMUNIKÁCIÓ, DISKURZUSJELÖLŐK, FÓKUSZCSOPORT, STIGMATIZÁCIÓ, ATTITŰD

A szóbeliségben gyakran használatos diskurzusjelölőket (pl. a *deviszont*, a *hát*, a *persze* és a *szóval* elemeket) a nyelvhasználók a hagyományos leíró nyelvtanok és nyelvművelő munkák, illetve az iskolai oktatásban hallottak miatt beszédülteléknek, azaz a sztenderden kívülinek tartják és stigmatizálják. Ezt a megbélyegzést eddig főként interjúkkal (Szabó 2012), kérdőívezéssel (Domonkosi 2007), fókuszcsoportos vizsgálattal (Schirm 2013), valamint iskolai tanórák elemzésével (Szabó 2013) igazolták.

Előadásomban saját empirikus kutatásom anyagát (2 szegedi és 2 nyitrai fókuszcsoportos interjút, valamint 15 tanórányi szöveget) felhasználva azt mutatom be, milyen attitűdökkel viseltetnek a tanárok és a diákok a diskurzusjelölők iránt. A fókuszcsoportos beszélgetésekből igen sokféle attitűd rajzolódott ki: a diskurzusjelölökhöz kötődő nyelvi babonákkal való egyetértés éppúgy megjelent, mint a nyelvi hiedelmek cáfolata. A fókuszcsoportos interjúkban a legfőbb különbség azonban nem a tanárok és a diákok vélekedése közt volt megfigyelhető, hanem a magyarországi és a határon túli adatközlők válaszai közt, utóbbiak ugyanis a nyelvjárási beszédük miatt őket ért megbélyegzések hatására sokkal elfogadóbbak voltak mindenféle nem sztenderd nyelvhasználati forma iránt.

A tanórai korpusz elemzése pedig azt mutatta, hogy az osztályteremben a tanárok részéről nyíltan is megjelenik a diskurzusjelölők stigmatizálása, azonban a tiltás ellenére a pedagógiai kommunikáció mindkét szereplője, a tanárok és a diákok is aktívan használják megnyilatkozásaikban ezeket az elemeket. A diskurzusjelölökhöz kötődő attitűdöket előadásomban a fókuszcsoportos interjúkból való véleményekkel, valamint a tanórai korpuszból származó nyelvi narratívákkal, javítási műveletekkel és nyelvi minősítésekkel mutatom be.